

TAALVERBOND, naam van een vrije academie met duidelijk liberale inslag, in 1887 te Antwerpen opgericht, nadat Jan van Beers, Max Rooses en Domien Sleenckx hun ontslag ingediend hadden bij de pas in het leven geroepen Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (Gent, 1886), omwille van de in hun ogen onbillijke benoemingspolitiek van de leden (de vrijzinnige auteurs waren ondervertegenwoordigd en bij de keus van de kandidaat-leden had de politieke gezindheid meer de doorslag gegeven dan de bekwaamheid).

Hoewel Rooses, ondervoorzitter van het Taalver-



DIE EXCELLE
NTE CRONIKE
VAN DE GHESELLIGHE
TSAMENKOMS
TE VAN DE TAEVE
RBONDERS WT ANTWE
RPEN IN DEN JAERE
M. D. CCC. XC.



T'ANTWERPEN GEPRENT BY
J.-E. BUSCHMANN, DRUCKER-UYTGEVER

bond onder Sleeckx, voorzitter, zich verzette tegen de term anti-academie, trachtte het Taalverbond zich toch als zodanig op te stellen. Zijn werkzaamheden beoogden, parallel aan die van de Academie, „de loutering en de ontwikkeling der Nederlandsche taal, beschouwd als voertuig in alle vakken der wetenschap”, en bestonden in „de beoefening van Fraaie Letteren, Schoonheidsleer, Tooneel en Geschiedenis” (algemene vergadering, Antwerpen, juni 1887). Hiertoe werden verscheidene afdelingen opgericht (taalkunde, fraaie letteren, kunstkritiek en schoonheidsleer, toneel, geschiedenis, volkskunde en, in 1888, als laatste, onderwijs), die, gespreid over de drie steden Antwerpen, Brussel en Gent, waar het Taalverbond zijn kernen (groepen) had, ijverden voor de revalorisatie van het Nederlands in België en voor de verheffing van de Vlaamse cultuur. Tevens trachtte men, om het Taalverbond in algemeen Nederlands verband een groter prestige te verlenen, ook te komen tot samenwerking met een Noordnederlandse vereniging met gelijklopende strekking.

Toen dit laatste niet lukte en, bij gebrek aan mankracht, ook het werk in de afdelingen niet vlotte, verloor het Taalverbond snel van zijn allure. De leden kwamen voortaan voornamelijk nog per geografische eenheid samen en van de drie groepen leidden de Brusselse en vooral de Gentse groep al spoedig een kwijnend bestaan. De Antwerpse groep bleef onder de stuwende invloed van voornamelijk Max Rooses en Pol de Mont de actiefste. De vergaderingen vonden met een behoorlijke regelmaat plaats en bij die gelegenheid werden lezingen gehouden over de diverse onderwerpen, die anders in de afdelingen besproken zouden zijn, en werden problemen van algemene aard (b.v. de toestand van de toneelmaatschappijen in steden waar reeds een officiële Nederlandse schouwburg gevestigd was), gezamenlijk besproken. Uit de Antwerpse groep kwamen ook enkele belangrijke initiatieven, o.m. het verzoek aan de steden Antwerpen, Gent en Brussel om beurtelings een driejaarlijkse prijs voor toneel-letterkunde beschikbaar te stellen (een verzoek waaraan alleen de stad Antwerpen gevolg gaf), de uitgave van werk van de leden in een afzonderlijke reeks, de oprichting, in mei 1890, van een Maatschappij ter Bevordering der Nederlandsche Letteren (z. aldaar).

Van de tweede helft van de jaren 1890 af stagneerden de werkzaamheden van het Taalverbond vrijwel helemaal. Het laatste Maandblad, dat voor de contacten tussen de verschillende groepen zorgde, verscheen in mei 1895, terwijl het laatste document dat naar enige activiteit verwijst, een verzoek aan de Antwerpse gemeenteraad betreffende een onderkomen voor de Vlaamse opera omvat en gedateerd is op 1 juni 1896. Met een hiaat van ongeveer vier jaren verscheen tenslotte in 1900 bij J. Vuylsteke te Gent de laatste uitgave van het Taalverbond, nl. Frans van Cuycks novellenbundel Hartstocht.

Intussen had het Taalverbond gezorgd voor de uitgave van twee Jaarboeken (1889 en '90), een reeks Maandbladen (20 april 1890 - 7 mei '95) en een 13-tal werken van o.m. Lod. Smits, A. de Cock, I. Teirlinck, A. Moortgat, Fr. Gittens en Fr. van Cuyck. Het had ook, vóór de „officiële” Academie, de publikatie bevorderd van een reeks Nederlandse vak- en kunstwoordenboekjes, waaronder dat van

H. Langerock, *Nederlandsche Vak- en Kunstwoorden. I. Rekenkunde* (1889).

Onder de belangrijkste figuren die actief lid waren van het Taalverbond, vermelden we: Julius de Geyter, Pol de Mont, Max Rooses, Domien Sleenckx, Reimond Stijns, Isidoor Teirlinck, Jan van Beers, Frans van Cuyck, Jan van Ryswyck, Paul Fredericq, Frans Gittens en, uit Noord-Nederland, Jan ten Brink.

LITERATUUR: W. Rombauts, *De Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (1886-1914). Haar geschiedenis en haar rol in het Vlaamse cultuurleven* (onuitgegeven doctoraatsverhandeling, Kath. Univ. Leuven, 1973); - Dossier Taalverbond, Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven, Antwerpen.

LAETITIA JANSSEUNE